

Hetven éves lenne a Szegedi Textilművek

Kutasi Csaba

Szegeden a textiliparnak nagy hagyománya volt, főként a környező földeken termelt rostnövények feldolgozásával. Kiemelkedők voltak a kenderből készült kötél, hajóponyva és zsák termékek. A korábban csak kisipari jellegű termelés folyt, majd a 19. század második felében sorra létrejöttek a különböző kender-, len- és jutafeldolgozó gyárak és egyéb üzemek.

Az 1920-as években a Szegedi Kenderfonógyár Rt. 900 fővel, a Magyar Kender-Len és Jutaipari Rt. szintén 900, a Hazai Textilipari Rt. 250, Varga Mihály Kötél- és hálógyára 150, Pollák Sámuel kötélgyára 90, Kirchenmayer és Társa textilüzeme 40 fővel dolgozott. Az alföldi nagyvárosban működött még az Angol Magyar Jutafonógyár, az Ariadne Kötött- és szövöttárugyár Rt. és az Astoria Harisnyagyár. Később ezek nagy része jelentős gyárak, vállalatok formájában – döntően más néven – folytatta a textilgyártást.

A pamutipart az 1950-ben átadott Szegedi Textilművek (egykori ismertebb nevén a Szegedi Textilkombinát) képviselte. Annakidején korszerű fonodai előkészítő gépsorokkal és szovjet gyűrűs végfonógépekkel kezdték a fonalgyártást. Később csehszlovák gyártmányú turbinás (BD) fonógépek is elterjedtek jelentős számban. Az 1970-es években a nyújtott és fésült pamut- és viszkózfonalak előállítására mellett megkezdődött a poliészter-pamut, poliészter-viszkóz szálkeverékekből készült pamuttipusú keverékfonalak gyártása is.

A szövőde előkészítő berendezései korszerűsödtek, azonban a szövőgéppark döntő részét képező – egyre korszerűtlenebbnek számító – AT típusú szovjet automata vetélős gépek az igényesebb cikkek fejlesztését és előállítását – minőségi problémák és egyéb technikai korlátok miatt – eléggé akadályozták. Az üzem működésének utolsó évtizedében sikerült a szövőgépek kisebb hányadát újrendszerű vetélőnélküli, ragadókaros (Somet, Vamatex) gépekre cserélni, ezeken pl. szatén méterárak is készültek.

A Szegedi Textilműveknek kihelyezett termelése is volt, ami Kiskundorozmán, Kiskunhalason és Töszegen folyt.

A később többezer főt foglalkoztató Szegedi Textilművek 1963-tól a Budapesti Pamutnyomóipari Vállalat egyik fonó-szövő gyára lett. A nagyvállalat 1989 első

Szövőnők a Szegedi Textilműveknél

Nyersszövet minősítés a MEO-ban

fél éve végén befejezte termelő tevékenységét, ekkor az óbudai Textilfestőgyárral egyesülve létrejött a Budapest SECOTEX® Textilfestő Rt. A Szegeden gyártott nyersszövetekből a Textilfestőben készültek az egyszínűre színezett és filmnyomott méterárak. A rendszerváltozással következett, a textilipart érintő hátrányos körülmények (a szocialista országokba irányuló export, az állami támogatás megszűnése stb.) következtében a tőkehiányos üzemek csoportjában a Szegedi Textilművek 1994 júliusában, a Textilfestőgyár 1995 év végén fejezte be termelését (utóbbi 1996 novemberéig még végzett kikészítést, mint Első Magyar Textilfestő Kft.). Sajnálatos módon a hazai textilipari rekonstrukció egyenlőtlenségei – főleg a szegedi gyárnál – is megmutatkoztak, a többségében elavult technikát jelentő szövőgépekkel nem lehetett eredményesen felzárkózni a megváltozott igényű termékek iránti kereslethez. A bizonytalan vetülváltások miatti kettős vetülvét, a vetülvétkimaradást, a tö- és csúcstartalék lecsúszást ill. beszövődést, valamint a többek között gyakori táblásságot – ami a KGST-n belül még „element” – nem tolerálta a nyugat-európai és tengerentúli piac. (Elgondolkodtató megjegyzésként: A Budapesti nyersszövetekre vonatkozó háziszabványa nyers pamut, viszkóz, polinóz összetételű szövetek esetében – 100 fm-re vonatkoztatva – az „A” minőségnél 25 db, a „B”-nél 26-tól 75 db-ig, a „C”-nél 75-től akárhány helyi szövődei helyi hibát engedett meg, és mindhárom kategóriát a kikészítőknél át kellett venniük. Igaz, ilyen körülmények között is a legjobb minőséget a szegedi szövőde biztosította.)

A Szegedi Textilművek üzemcsarnokának építése

Egykori kollégák a „Lányos” szobornál.
(Balról jobbra: László Géza, Pigniczki József, Barna József, Fráter János, Pintér János)
Fotó: Frank Yvette

A volt Szegedi Textilművek területén ma a Kálvária Ipari Park működik, a szövöde és fonoda hatalmas csarnokai viszont nincsenek kihasználva. Az óbudai Textilfestő üzem ingatlana a P+P Center tulajdonába került, ahol számos vállalkozás működik, azonban textilipari tevékenység nincs.

A szegedi üzem bejáratánál megmaradt az 1958-ban felállított „lányos” szobor (Makrisz Agamemnon Fonónők

című alkotása). A korábbi dolgozók időnként összejönnek és ide is ellátogatnak, emlékeznek a gyárban eltöltött sikeres és kedvező, családi évekre.

Források

- [1] Moholi Károly: Szeged textilipara
- [2] Budapest nyersszövet háziszabvány